

# הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu  
דרשו ד' ועוזו  
קרן עולמית לחינוך  
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי כ"ד תמוז תש"פ | דף היומי בבלי: שבת קלב.

דף היומי בהלכה: מסעיף ד' עד סעיף ו'.

מוסר: שמירת הלשון - שער התורה פרק ד' (סוף ספר שמירת הלשון).

קנין חכמה הלימוד השבועי: מסכת אבות פרק ה משנה יא עד פרק ה משנה טו



להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: [dirsuh@dirsuh.co.il](mailto:dirsuh@dirsuh.co.il)

"הבחור כיוון אלי את הרובה ולחץ על ההדק..." | איתות מצמרר: הספר נפל בפתאומיות מהמדף ונפתח בדיוק ב... | הת"ח הגיע בחלום לילד ואמר: "בקש מאביך סליחה בשמי" | "לאן ממהר הרשול?" - לקרוא, לחייך, להפנים... | 1934

על דא ועל הא

"פתאום ללא כל הודעה מוקדמת אני חוטף 'זעץ' בראש - ספר קודש צנח מהארון למרגלותיי ונותר פתוח על הרצפה. הרמתי ונישקתי אותו, וטרם שהחזרתיו למקומו העפתי מבט בעמוד שבו הוא נפתח. ואז הרגשתי שאני מקבל 'זעץ' נוסף..."



יהודי ת"ח מבית שמש מספר על 'איתות שמימי' מצמרר

הודפס בשנת תנט) שהאריך לבאר מה שמצינו בכתבי האריז"ל, דעל ידי הדיבור שמדברים בבית הכנסת נעשה רח"ל דבר, ובוה פירש מאמר חז"ל (ב"ק דף ס:) דבר בעיר, אל יהלך יחידי בבית הכנסת, שמלאך המוות מפקיד שם כליו, כלומר שכליו של מלאך המוות הוא בית הכנסת, שבחטא זה הורג בני אדם."

וכך כותב שם ב'דרך משה': "מכל דיבור שמדבר בבית הכנסת נברא מלאך המשחית, ובוה תבין על מה עשה ה' ככה ושלח דבר בעולם, וביאר בכתבי האריז"ל אל תקרי דבר אלא דיבור, לפי שהיה מדבר בבית הכנסת, נבראו מלאכי חבלה וממיתין את האדם בשעת הדבר. כי על כל קטרוג שהשטן מקטרג, הקב"ה במידת רחמיו משתיק לו, אבל אם הוא מקטרג ואומר שישראל אין להם יראה ומדברים בבית הכנסת, לזה אין להקב"ה תירוץ כביכול, ומיד נותן הקב"ה למשחית לחבל העולם וזהו דבר רח"ל".

מסיים בעל המעשה: "אני לא נותן מוסר לאחרים, ולא מתיימר להבין חשבונות שמים, אך יש בציטוט האמור, בהירות מיוחדת לסיבה של התפרצות המגיפה!"

בתאריך כ"ט ניסן תש"פ, פורסם מעשה נפלא, לחיזוק כבוד בית הכנסת, ונביאו ככתבו וכלשונו.

הרב י.ה. שליט"א, תלמיד חכם מופלג ומוהל מומחה, תושב רמת בית שמש ג', מספר כשהוא נסער כולו:

"ביום חמישי האחרון עברתי ליד ארון הספרים שלי, ופתאום ללא הודעה מוקדמת, אני חוטף 'זעץ' (חבטה בלע"ז) בראש. לפני שהצלחתי להבין מהיכן זה הגיע, צונח לי ליד הרגליים ספר קודש שנוותר פתוח על חלקו הפנימי.

"המום מהסיטואציה, הסתכלתי לראות באיזה ספר מדובר, ולהפתעתי אני רואה שמדובר בספר המפורסם ליקוטי מהרי"ח על השולחן ערוך. חשוב לי להדגיש, כי לא למדתי בספר הזה בשנים האחרונות כלל, הספר לא בלט החוצה ולא עמד בזווית שונה משאר הספרים. כמובן שהרמתי את הספר מיד, נישקתי אותו ומתוך הרגל הסתכלתי במקום שנפתח. ואז הרגשתי שאני מקבל 'זעץ' נוסף..."

אלו המילים שהופיעו, בעמוד שנפתח בהלכות חזרת הש"ץ: "עין בספר דרך משה (ספר מוסר, לרבי משה ב"ר מאיר כהנא,

## הבחור איים עליו שוב: "תזהר, תביא מהר את הטלפון", ואבי ממשיך לחשוב שזה משחק, מנפנף בידו כאומר: די, מספיק להפריע לי... הבחור התעצבן, כיוון אליו את הרובה ולחץ על ההדק...



איש העסקים הארגונינאי שהחליף את שם החברה שלו מ'ניסן' ל'שבט' - סיפור מופלא מתוך גיליון 'נר לשולחן שבת' פר' מטות מסעי את המעשה הנפלא הבא סיפר לי ידידי הרה"ג ר' אלכסנדר תנאל:

"אבי, איש יקר המתגורר בארגנטינה. עסקיו מתנהלים דרך הסלולרי. החברה שלו היתה נקראת 'ניסן'. הוא עוסק בתיווך.

למשל, אחד מהקהילה צריך שקיות, הוא מוצא מפעל מתאים. צריך מעטפות, מסדר לו דפוס במחיר טוב. יש בזה גם פרנסה וגם המון חסד. מקדיש הרבה מזמנו לעזרה לבני הקהילה. עוזר לאסוף צדקה, לכלות ולעניי. "נקודה מעניינת, שבכל פעם שהוא שוכח לכבות את הטלפון בשעת הלימוד - הוא מקבל תלונות וטענות על הסחורה שהוא שלח וכדומה, אבל כאשר הטלפון היה כבוי בעת לימודו, אחרי זה יש רק שבחים. 'תביא עוד סחורה', 'הכל היה מתאים' וכדומה. "אבי מפורסם שהסלולרי תמיד דבוק לו באוזן... פעם כאשר נסע מחוץ לבואנוס איירס הוא קיבל שיחה חשובה, עצר את הרכב במפרץ חניה. והנה במהלך השיחה ניגש אליו בחור גוי עם רובה קצר. אמר לו: 'תן לי את הטלפון שלך'.

"אבי חשב שזה משחק. לא הבין מה שהוא מדבר... המשיך עורו ופגע ברצפת הרכב. "כעת התעשת אבי וזרק את הטלפון על העבריין. הבחור לקח את הטלפון והלך בשלווה לדרכו כאילו לא ארע דבר... אבי נסע לבית החולים, השוטרים שחקרוהו אמרו שהיה לו נס גדול. כדור כזה היה עושה נזק כבד לו היה חודר לגוף.

אבי החליף את שם החברה שלו ל"שבט", החודש בו ארע הנס! המעשה הביא לחיזוק גדול בקהילה. כולם הודו ואמרו: אדם שעושה כל כך הרבה חסדים בטלפון שלו, לא ינזק מזה!" (נר לשולחן שבת')

א. לאחרונה מנוהל קמפיין מסיבי נגד סרבני המסכות, תחת הכותרת "הערת? הצלת!". זהו קמפיין מסוכן מאד, שיכול להתהפך בקלות ל"פגעת? הרסת!". כמובן מאליו. הנה נתאר לעצמנו תרחיש שעלול להיוצר מיח"צ שכזה: נכנס יהודי לבית כנסת בו כולם עוטים מסכה, והוא משום מה אינו עונד מסכה. אם יגש אליו הגבאי ויסמן לו בעדינות שכאן נהוג לעטות מסכה, בדרך כלל זה יפתור את הבעיה מהר. הלה ימהר

## מעשה נורא שאירע לפני כחדשיים: התלמיד-החכם הנפטר הגיע בלילה אל הילד ואמר לו: "לך לאבא שלך ותגיד לו שאני מבקש סליחה על הצורה שמחיתי בו כאשר הביא אותך אז לבית הכנסת"...



"הערת? הצלת!" - "פגעת? הרסת!"

לעטות מסכה או שלחילופין יבחר לעזוב את המקום. השאלה מה עושים כשהאורח מגלה עקשנות, ודבק בעמדתו להשאר כאן בלי מסכה... כאן מתחילה מלחמת כוחות סמויה בין האורח הבלתי קרוא לבין בני הקהילה.

בהתחלה יגשו אליו יהודי או שנים וינופפו בידיהם נגד פיו לתזכר אותו שוב על אי חבישת המסכה, והוא יסב ראשו לכאן ולשם כאילו אינו מבין שהם מתכוונים אליו. אח"כ יגש יהודי

א. לאחרונה מנוהל קמפיין מסיבי נגד סרבני המסכות, תחת הכותרת "הערת? הצלת!". זהו קמפיין מסוכן מאד, שיכול להתהפך בקלות ל"פגעת? הרסת!". כמובן מאליו. הנה נתאר לעצמנו תרחיש שעלול להיוצר מיח"צ שכזה: נכנס יהודי לבית כנסת בו כולם עוטים מסכה, והוא משום מה אינו עונד מסכה. אם יגש אליו הגבאי ויסמן לו בעדינות שכאן נהוג לעטות מסכה, בדרך כלל זה יפתור את הבעיה מהר. הלה ימהר

שהוצרכו תיקון, ואף אם הוזקקו לקיים מצוות מחאה, התביעה היתה על הצורה שמחו, שהיתה בצורה שגרמה לשנאה.

ג. שמעתי סיפור נורא שארע לפני חדשים, כשהתירו באיזו שכונה לבא לביהכ"ס בלי ילדים. יהודי אחד הביא את בנו, ובא אליו ת"ח חשוב והעיר לו למה מביא את בנו כשיש מודעה שאין להביא ילדים.

והנה כעבור שבועיים נפטר הת"ח ההוא, ולילה אחד בימי השבעה, הילד הנ"ל שהגיע לבית הכנסת, ביקש מאחיו שירחיק את מטתו ממטתו - ואז באותו לילה הגיע אליו הת"ח המוחה ונעמד בין שתי המיטות, ואמר לו: "בא נדבר בלחש שאחייך לא ישמע, לך לאבא שלך ותגיד לו שאני מבקש סליחה על הצורה שמחיתי בו כשהוא הביא אותך אז לבית הכנסת..."

ואני מכיר אישית את הילד ואת האבא, שהינו ת"ח חשוב, והוא כנראה חשב שילד שמתפלל בכוונה אין מניעה להביא אותו כי הוא באמת ילד מיוחד. אבל עכ"פ רואים איך שבשמים הקפידו על המוחה, והגם שלכאורה זכות הקהל לתקן תקנה כזו, אבל להעיר זה משהו אחר!!

ומי לנו גדול מפינחס קנאה, שהיה איש ללא חת שנקם בחוטא לעיני כל העדה, אבל הקב"ה מעיד בו "הנני נותן לו את בריתי שלום", כי אין רצונו אלא שלום, ולכן פינחס זה אליהו, שתפקידו המיוחד הוא להשכין שלום: "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", שאולי רומז לכל מיני פגיעות ועלבונות שנגרמו בין אבות לבנים ע"י שיח קצת קשה וכדו', שאת כל הקרעים הנפשיים הללו יאחה ויחבר אליהו התשבי, שעם היותו קנאי, הינו איש שלום!!

ויתכן שהסיבה שמעוררים אותנו משמים דווקא על כבוד בתי כנסיות ובתי מדרשות, כי ביהמ"ק השלישי כבר מוכן ומזומן לרדת משמים, ומכשירים אותנו להתעלות בנקודה זו של כבוד בית המקדש מעט, כדי שנדע איך לבא אל בית המקדש השלישי המיועד; והרי בגלל שנאת חינוס נחרב ביהמ"ק, והח"ח מאריך שעלינו לתקן חטא זה ביותר כדי להיות ראויים לביהמ"ק השלישי - א"כ כמה זר ומוזר אם דוקא עכשיו אדם במעשיו יגרום להיפך הגמור.

(מאמרי 'עינינו גל' פר' פנחס)

תקיף יותר וילחש על אוזנו: "ר' ייד, כאן ישנה החלטה לא לאפשר להתפלל בלי מסכה", והוא יענה לו: "כאן זה בית כנסת של כלל הציבור ואתם לא יכולים להחליט בשביל כולם".

עד כאן זה אולי נסבל. אבל הבעיה שבדרך כלל זה לא נעצר אלא רק מתחיל, כשאחד מחמומי הקהל מחליט לתפוס אותו קצר, וניגש אליו ונוזף ומכלימו לעיני כל, ואז היהודי ההוא מתמלא בבושה ואזיל חיורא ואתי סומקא, או שהוא מתקצף לעומתו ומשיב נגדו מנה אחת אפיים, והכל נעשה בקולות וברקים לעיני כל העדה ולחרפתם...

ב. אז עכשיו צריך להחליף את השם של הקמפיין הזה, ותחת הכותרת "הערת? הצלת?" צריך לכתוב: "העלבת? הרגת?" או יותר נכון: "פגעת? הרסת?" כי הרי העידו בנו גדולי ומאורי הדור שרי התורה שליט"א שענין המסכות מורה על הצורך להתחזק בלשה"ר ושנאת חינוס, וביטול בתי הכנסיות ובתי המדרשות מורה על הצורך להתחזק בזהירות בכבודם ומוראם - "בבית אלקים נהלך ברגש". וא"כ איך יתכן שההקפדה על המסכות תשכיח את הסיבה שבגללה אנחנו שרויים במצב המביש הזה, ואיך יהפוך הסיבה למסובב, שבמקום שיחשבו הציבור למה הגענו לחרפה הנוראה הזאת, להלביש על צלם האדם - שהוא בצלם אלקים, עד שאמרו חז"ל כל הסותר לועו של חברו כסותר לועו של שכניה, שכאשר נותן סתירה על פניו של יהודי כאילו סותר לדיוקנו של מלך, וכשאדם רוחץ פניו ידיו ורגליו הריהו כרוחץ איקונין של מלך, וכמו שמפורש בתורה בפסוק "בצלמנו כדמותנו" שפני אדם הם כעין פנים של מעלה - וא"כ עטיית המסכה והסתרת הפנים הם אות קלון וחרפה עצומה למה שאמור לשמש כצלם אלקים, וכל זה אמור לעורר אותנו להתחזק בכל הנוגע לכבודו של צלם אלקים של האדם ולכבדו ביותר. ואילו כשאדם מעליב את חברו בבית הכנסת וגורם לו לבושת פנים, הרי זה כמו שסותר בפניו ומקלקל את דמות צלם אלקים שבו.

ומצינו בסנהדרין (צט, ב) שהמבזה חבירו לפני ת"ח הוא אפיקורס, ומתבאר מזה שהפגיעה נעשית חמורה יותר כשהיא במחיצת אדם גדול, וק"ו בן בנו של ק"ו, כשפוגע בחבירו בבית ה', שזה חמור יותר. והנצי"ב כותב על חורבן בית המקדש, שבאותה שעה היה בהם הרבה פגיעות והעלבות הדדיות מחמת עניינים

**077-2222-666 או \*4992**



**קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת**

## לעתים נדמה לו למיודענו שהחזנים התאגדו נגדו. מה הם מושכים שם?! הוא תוהה, לא מסתכל סביבו, לא רואה שכולם מתפללים. הוא גמר? - גמר! ממהר? - ממהר! אז מה זה ה"שלפצ'אך" הזה!?



### לאן ממהר הרשל? ... | הרב י' מאירוביץ

רצה להתפלל לפני העמוד לעילוי נשמת האמא עליה השלום. שעות הלחץ שעוברות על הרשל מדי בוקר, הופכות למסוכנות. לא פעם נדמה לו שהחזנים התאגדו נגדו. מה הם מושכים שם?! הוא תוהה, לא מסתכל מסביב, לא רואה שכולם מתפללים. הוא גמר? גמר! הוא ממהר? ממהר! אז מה זה ה"שלפצ'אך" (ישנוניות) הלזו? לאחד, שנון במיוחד, קשה לו לסלוח. ההוא, אברך צעיר אחד, כנראה יתום, ניגש אליו ואמר בחיוך: "נו, נו", מראה עם היד על העמוד, כאומר: "אדרבה, יגש כבודו". הרשל התחלחל. שהוא יגש! הוא, שבין 'אשרי' ל'ובא לצינון' כבר מוריד את התפילין, שומע מה חדש ומתארגן להימלטות - איך הוא יעמוד עד סוף התפילה שם לפני העמוד?

"דע לפני מי אתה עומד", גער בו פעם הרב. אבל מה? הוא לא ידע שהרשל שמע את זה כבר מזמן, מהמשיגיה בשיבה. שמע ולא קלט. הוא ממהר הרשל, יש לו טרדות.

ורק בסוף, ביציאה מבית הכנסת, עם התפילין ביד, שם בדרך כלל הוא פוגש ידיד תורן ומבלה עימו חצי שעה של שיחה ארוכה. נכון, הוא ממהר, אבל בכל זאת... בפנים נערכים מנינים נוספים, אנשים שלווים מתפללים בכל לב, והרשל כבר לא עושה "נו נו", הוא עסוק בשיחת רעים...

הם, 'חובטי השולחנות' וצורחי ה"נו נו", מוטב שיביטו אך מעט במראה, כמו שאמר רבי אברהם אבן עזרא, כי יש ממתין שמגיע לחפצו, וממהר - שיכשל.

הרשל (שם בדוי), זה השכן בספסל מאחור בבית הכנסת, הוא איש שרוחו סוערת. הסלולארי מזמזם אצלו תדיר, חברים, הודעות, סידורים, ענינים. הוא מעורה בכל מה שקורה, מי נגד מי בוועד הבית או השכונה ולמה. ידיו עמוסות תדיר בשקיות, והוא אף רץ, לא תמיד יודע בעצמו לאן.

"אתה מכיר את הסיפור על ר' לוי יצחק מברדיטשוב?" אמר לו פעם חבר מחיך, "הוא ראה איש רץ בעיר, שאל אותו 'לאן יהודי?' אמר לו: 'לחפש פרנסה'. 'ומדוע אתה רץ?' שאל ר' לוי יצחק, 'אולי הפרנסה בצד השני ואתה בורח ממנה?'... הסיפור היה יפה, רק שהרשל לא ממש שמע את הסוף, הוא כבר היה בענין אחר. ככה זה כשאתה עסוק.

אך מה שמרתק יותר מכל הוא לראות את הרשל עומד בשטיבלאך המקומי ומסיים שמונה עשרה, הלחץ עולה לו מיד לראש, הוא מתחיל לקפץ אנה ואנה ולכחכח מעט בגרונו, ולא עוברות שניות ספורות וקריאות "נו! נו!" בוקעות מפיו. בין לבין הוא דואג לעדכן את שלושת המתפללים שסיימו גם הם את התפילה, בקריאות "אוי א- שלעפער", קריאות המכוונות לחזן שהעז שלא לסיים את התפילה דקותיים לאחר תחילתה.

מסביב עשרות מתפללים, מתנדנדים בכובד ראש, שופכים שיח לפני בורא עולם, וברקע עצביו של הרשל, ה"נו נו" העצבני, שהופך מהר מאד להקפצת אצבע צרידה, וממנה לטפיחות קולניות על השולחן, מלוות ב"נוווווווו!" קולני, המכוון לחזן המסכן, שבסך הכל

### החפצים בחיים - חפץ חיים יומי

## הילד מתלונן על המלמד - האם מותר להאמין לו?



### הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר 'חפץ חיים'

עכשיו הוא מתנהג כשורה, וכל כיצא בזה. בנקודה זאת של סיפור מעשי אבותיו, מוסיף ה'חפץ חיים' בהגה"ה דבר חידוש: מדברי הרמב"ם משמע שאפילו אם השומע כבר יודע על מעשי אבותיו של אותו פלוני, גם כן אסור לו לשמוע. כלומר,

בכלל ו' סעיף ט' - הנלמד היום בסדר הלימוד היומי - מציב ה'חפץ חיים' כלל בענין איסור שמיעת וקבלת לשון הרע: כל מה שאסור לספר - אסור גם לקבל. דהיינו, כל סוגי הגנות, הן גנות גמורה על הזולת בעצמו, והן על מעשי אבותיו, או על מעשיו הקודמים כאשר



הכריע למעשה, והוסיף, שאולי לא רצה החזו"א להורות כנגד החפץ חיים', שמאריה סייעה. והגר"ח קניבסקי (מכתב) כתב, שוודאי לא חלק החזו"א על החפץ חיים' בענין זה, ולמעשה יש לנהוג כך, שבדבר שנוגע לו למעשה יש לו לחשוש, ובדבר שלא נוגע לו למעשה, לא יחשוש כלל.

עוד יש שכתבו בזה, שהעצה להיזהר בדבר היא שילמד זכות כפי האפשר על השני, שאולי לא ראה בדקדוק את כל הפרטים ולא ידע את כל הנסיבות, ובכך לא יעלה בלבו ספק, אלא רק חשש, כדי שידע לנהוג בזהירות.

ב'ביאורים ומוספים' מביאים כאן שאלה מעשית ומצויה בענין איסור קבלת לשון הרע: ילד המספר להוריו דברי גנאי על המלמד שלו, האם מותר להורים להאמין לו, באופן שניכר שסיפר את הדבר כ'מסיח לפי תומו'? תשובה: לקמן כותב החפץ חיים' שכל הנאמנות של 'מסיח לפי תומו' נאמרה דוקא באיסורים דרבנן, אבל בדאורייתא אין נאמנות, ובקבלת לשון הרע שהיא איסור דאורייתא אין נאמנות זו [ואף שהעלה שם שיתכן שלשון הרע שונה משאר מקומות, מכל מקום הסיק שיש להיזהר מלסמוך על כך]. ועל כן, למעשה, יש לנהוג בזה כשאר דברי לשון הרע, ולקבל את דברי הילד רק כדי לחשוש ולברר את הדבר כדי שלא יצא נזק לילד הזה או לאחרים.

גם שמיעת דבר גנות שלא שייכת בו 'קבלה', כי העובדה כבר ידועה לשומע [במידה שאכן העובדה נמסרת בצורה יבשה ללא כל תוספת] - אסורה. ב'ביאורים ומוספים' מביאים הסבר לאיסור זה, שכשם שבאיסור לשון הרע הקפידה התורה - מלבד על הנזק והצער שיגרמו לשני - גם על המידה הגרועה של סיפור גנות על הזולת, כך גם לענין שמיעת לשון הרע, הקפידה התורה על המידה הגרועה שבשמיעת דברי גנות על הזולת, ואפילו אין בהם כל חידוש אצל השומע.

בסעיף י' מסביר החפץ חיים' מהו גדר ההיתר 'לחוש' ללשון הרע [ולא להאמין] - ומבאר, דהיינו לקבל את הדבר בדרך "חשש בעלמא", רק לשמור את עצמו ממנו שלא יגיע לו היזק על ידו. אך לא יתקבל אצלו הדבר אפילו בגדר ספק. ומחויב עדיין להיטיב עם הנידון בכל הטובות שציוותה התורה לשאר אנשים מישראל.

לכאורה, גדר הדברים אינו ברור דיו, וב'ביאורים ומוספים' עומדים אכן על נקודה זו - כיצד יוכל האדם להיזהר בדבר זה, שמצד אחד הותר לו לחשוש חשש בעלמא, ומצד שני עליו להיזהר שחשש זה לא יעורר אפילו ספק בלבו? ומביאים שכבר התחבטו בזה האחרונים, ובשו"ת פאת שדך (ח"א סימן כט) כתב שהציע הדברים לפני החזו"א, והשיבו: "מי יוכל לעמוד בזה, אין זה אלא לומדות". וכתב שמוכח מדברי החזו"א שבאמת קשה מאד לעמוד בחילוקים אלו, אלא שלא

דקה מתוקה - 60 שניות על הדף היומי

## מה היתה השאלה הראשונה שנשאל רבה של טעפליק במעמד הכתרתו לעיני כל הקהל?



שבת דף קלב

"זביום השמיני ימול בשר ערלתו - ואפילו בשבת"

הרב מטעפליק, כשסיפר הוראה זו לתלמידו מרן הגרש"ז אויערבך זצ"ל, הוסיף ואמר: תא חזי הסייעתא השמיא שנתנו לי מן השמים לשאלה הראשונה לעיני כל הקהל. כי באמת אין שאלה זו בפוסקים בשו"ע יורה דעה בסימן רס"ה בהלכות מילה, במקום שמדברים על שלום זכר, אלא שבערב שבת זו של ההכתרה שלי החלטתי, שכיון שחג הפסח ממשמש ובא, אשנן את כל הפרי מגדים הלכות פסח, ושם בסימן תמ"ד (משבצות זהב סק"ט) בדיני ערב פסח שחל בשבת כותב הפמ"ג בזה"ל: "וייראה, אם נולד בן זכר בליל שבת לאחר צאת הכוכבים, והקהל התפללו ערבית בלילה, י"ל דקורין הזכר בלילה זה, דמשמע התם הנושע מבטן אמו, וקרוב ללידה עושין, בשבת שהכל מצויין בביתה, ועושין בליל שבת סמוך ללידה, וא"כ משמע שבת שניה הסמוך ללידה לא הוה מצוה", עכ"ל הפמ"ג. (קב ונקי)

בספר 'שבוע וישוע הבן' (להגאון רבי מרדכי גרוס שליט"א, עמ' קד) מובא בשם מרן הגרש"ז אויערבך זצוק"ל, שסיפר לו הרב מטעפליק הגאון רבי שמעון אהרן פולונסקי זצ"ל, מגדולי המורים בדור העבר בעיה"ק ירושלים, שמנהג היה בעיירתו בשבת ראשונה למינוי רב, שהקהל מלווה את הרב בליל שבת בניגון מבית הכנסת לביתו, ולאחר שהרב קידש על היין הקהל חוזרים לבתיהם, וזו היא הכתרת הרבנים.

בשבת ראשונה למינוי, לאחר שמזג את הכוס וכל הקהל מילאו את ביתו לשמוע הקידוש, נדחף תינוק אחד בבהלה ושאלה בפיו: אמי שלחה אותי לשאול את הרב, שברגע זה נולד לה בן זכר, ואימתי לעשות השלום זכר, אם בשבת זו או לשבת הבאה. השיב הרב מטעפליק לאותו תינוק: לך אמור לאמך, אם יש בביתה עוגה ויין שתעשה השלום זכר כבר הערב.

## מהי המשמעות ההלכתית של העיבור המלאכותי בגידול התעשייתי בזמננו?



אם כלו חודשיו של הולד - ולכן אסור באופן גורף לאכול מבשר בהמה, בין גסה ובין דקה, בתוך שבעה ימים ללידתה. ויש מי שכתב שיתכן כי בזמננו חל שינוי בענין זה, בגידולים התעשייתיים, בהם אין לבהמות אפשרות להתעבר בצורה טבעית, והן מתעברות בצורה מלאכותית בלבד, הנתונה תחת מעקב, ועל פי הרישומים ניתן לדעת את משך זמן העיבור במדויק.

[משנ"ב תצח, כט; ביאורים ומוספים דרשו, 27]

במין בהמות הגדולות, כגון שור, המכונות 'בהמה גסה', משך זמן עיבור הולדות הוא תשעה חודשים; ובמין הבהמות הקטנות, כגון עז, המכונות 'בהמה דקה' - משך העיבור הוא חמישה חודשים. וכל שלא ידוע בוודאות כי 'כלו חודשיו' של הולד, דהיינו שעבורו נמשך כפי הזמן האמור, יש לחשוש שהוא 'נִפְל', ונפל אסור באכילה אף אם נשחט כדין; ולכן אסור לאוכלו עד שיחלפו שבעה ימים ושבעה לילות מלידתו, שאז הוא נחשב ל'בר קיימא'. וכתבו האחרונים, שבזמננו אין אנו בקיאים בדבר - לדעת

## מהו 'מוקצה מחמת היום שעבר'?



דאורייתא, הריהו מוקצה לכל היום, ואם הוקצה מחמת איסור דרבנן, אינו מוקצה לכל היום. ויש אומרים שאם ודאי הדבר שהאיסור חולף בכניסת היום, וכגון ולד של בהמה שנשחטה בערב יום טוב, שאסור לשוחטו באותו היום משום איסור 'אותו ואת בנו' - לא חל איסור מוקצה; אך כשאין ודאות שהאיסור יחלוף, וכגון בהמה שהיום השביעי ללידתה הוא בערב יום טוב (ראה לעיל), ובכניסת היום יתכן שיתברר כי היא נפל ואסורה באכילה - חל איסור מוקצה לכל השבת.

[משנ"ב תצח, כט; ביאורים ומוספים דרשו, 28-29]

'מוקצה מחמת היום שעבר' - פירושו: חפץ שאסור בשימוש, או מאכל שאסור באכילה, בערב שבת או בערב יום טוב, ומשום כך אסור גם בזמן 'בין השמשות' של כניסת השבת או יום טוב, כיון שזמן זה הוא ספק יום ספק לילה. ומחד גיסא, כלל הוא בידינו, שדבר שהוקצה לבין השמשות של כניסת השבת, הוקצה לכל השבת, אף אם לאחר בין השמשות חלפה סיבת המוקצה. אבל לאידך גיסא, ההקצאה היא רק מחמת יום חול, כך שברגע שבו נכנסה השבת - למרות שלא ידוע לנו באיזה רגע נכנסה - האיסור כבר אינו קיים.

ויש אומרים שאם הוקצה בכניסת היום מחמת איסור

## מאכל שהיה בספק איסור ובשבת הורה מורה הוראה שהוא מותר באכילה - האם הוא 'מוקצה'?



תהליך ייבוש, וכל זמן שאינו מוכן לאכילה הריהו מוקצה 'מחמת גופו', ובכניסת השבת לא היה ידוע אם הוא כבר מוכן לאכילה, אך במהלך השבת התברר כי היה מוכן לאכילה כבר בערב שבת - יש אומרים שאינו מוקצה, ומותר לאוכלו בשבת, כיון שהתברר למפרע שלא היה מוקצה בכניסת השבת; אך יש אומרים שהוא עומד באיסור מוקצה עד לסוף השבת, כיון שמחמת הספק הסיח בעליו את דעתו ממנו לכל השבת.

[ביאורים ומוספים דרשו תצח, 26 ו-28]

כפי שהוזכר לעיל, דבר שהוקצה ב'בין השמשות' של כניסת השבת, הריהו 'מוקצה' לכל השבת, אף אם סיבת המוקצה חלפה לאחר בין השמשות; ולכן, חפץ שהיה אסור בשימוש בבין השמשות, הריהו מוקצה 'מחמת איסור' למשך כל השבת. אולם, חפץ שהיה בספק איסור בכניסת השבת, ובמהלך השבת התברר דינו, וכגון מאכל שהיה ספק לגבי כשרותו, ובשבת הורה מורה הוראה שמותר לאוכלו - מאותה שעה ואילך אין בו איסור מוקצה, כיון שהתברר למפרע שמעולם לא היה אסור.

ומאכל שתהליך הכנתו נמשך זמן רב, כגון פירות העוברים

\* בזמן חכמינו ז"ל היה נהוג שלפני כל שחיטה היה השוחט מביא את סכיניו לבדיקה אצל אחד מחכמי מקומו, מפני כבודו של החכם. ובמשך הדורות, התבטל מנהג זה, וסומכים על כך שאין השוחט רשאי לשחוט ללא הרשאה מחכם, המכונה 'כתב קבלה'.

\* רבותינו הראשונים הנהיגו בנוגע לברית מילה בשבת, שאדם שלא מל תינוק מעולם, אסור עליו למול בפעם הראשונה בשבת. ונחלקו הפוסקים אם כך הדין גם ביום טוב.

\* מלאכת 'הוצאה' מותרת ביום טוב אף כשלא מדובר בהוצאת האוכל עצמו, אלא בהוצאת כלי האוכל, וכדומה; גם כשהיה ניתן לעשותה בערב יום טוב.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:



## מה דינה של מצה אפויה שנמצא בתוכה גרגיר דגן?

ואף חום התנור גורם לכך. ולדעת הרמ"א - אם הגרגיר נמצא בפסח, המצה והבצק אסורים אף אם הדבר כרוך בהפסד כספי גדול; ואם נמצא לפני הפסח, די בהסרת 'כדי נטילה' סביבות מקום הגרגיר.

[שו"ע תסז, יא, משנ"ב מז-מח, ושעה"צ מב; ביאורים ומוספים דרשו, 55]

מצה אפויה או בצק של מצה שנמצא בתוכם גרגיר דגן סדוק, לדעת השולחן ערוך - מן הדין די בהסרת 'כדי נטילה' (2-2.4 ס"מ, לשיטות השונות) סביבות מקום הגרגיר, ולהתיר את השאר באכילה; אך אם אין הדבר כרוך בהפסד כספי גדול, ראוי להחמיר כדעת הסוברים שכל המצה וכל הבצק אסורים. וטעמם של האוסרים, משום שהלישה גורמת לפיזור טעם הדגן בכל הבצק,

הלוח היומי

## כ"ד בתמוז | רבי אלכסנדר סנדר ב"ר אלעזר רוקח זצ"ל תרי"ג



יארצייט:

תרי"ג: רבי אלכסנדר סנדר ב"ר אלעזר רוקח זצ"ל תרי"ג  
תרס"ב: רבי יעקב ב"ר דב יוסף זצ"ל הרב הכולל בניו יורק

**\*4992 או 077-2222-666**



**קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת**



## הציפייה לישועה - אהבת ה'

הרה"ק בעל ה"שפע חיים" מצאנו היה אומר: הציפייה לישועה היא מצות עשה של אהבת ה', שכיון שהוא אוהב את ה', מצפה למלכותו שתתגלה במהרה, וגם שעמו אנכי בצרה ושכינתא בגלותא.  
(שפע חיים - מכתבי תורה עמ' ס)

נשתדל לצפות לישועה ונכוין לקיים בכך מצות עשה של אהבת ה'

\* חדש - שיעורים וטיפים ב'גישמאק בלימוד' (שלוחה 33)

\* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

\* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

\* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

\* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

**הכל במקום אחד**

**קו השיעורים של 'דרשו' 4992\* או 077-2222-666**

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il